

התיקונים, מאת רות גביון

במסמך חדש, מציעה פרופ' רות גביון שישראל תעבור למשטר פרדלי, תחולק לקנטונים ותקים בית נבחרים נוסף. היא גם מציעה לצמצם את חוק השבות, למנוע עלייה של מי שאינם חיים כיהודים ולשקול למנוע עליית יהודים שיתקשו להסתגל לחיים בחברה מודרנית. אתיופים, לרוגמה

מאז שנהפכה למועמדת קבועה לבית המשפט העליון, הפרופ' למשפטים רות גביון כמעט לא מרתאיינת, אבל היא גם לא מסתירה את מה שיש לה להגיד. נשיא בית המשפט העליון לשי עבר אחרון ברק הסביר את התנגדותו למינויה ב"אג'נדה של רות", וצד ככך עניין מיוחד בדעותיה של גביון, שידועה כמתנגדת חריפה לאקטיוויזם השיפוטי שהוביל ברק. ממש בא' הרונה פריסמה גביון, במסגרת "מוסד שמואל נאמן" של הסכניון, נייד עמדה בשם "באין חוזן פרע עם: מטרת על לישראל ונגזרותיה". לאורך 150 עמודים היא פרשת את האג'נדה שלה בשורה של בעיות שמעסיקות את בית המשפט העליון ואת הציבור הישראלי כולו.

הרבה הצעות לשינוי שיטת המשפט עלו בחדשים האחרונים, אבל זו של גביון היא ללא ספק המפתיעה והמקורית ביותר. היא מציעה לעבור ל"משטר פרדלי או הצי פרדלי" שיוסבט על קנטונים. לדעת גביון, פתרון כזה הוא ספק המפתיע והמקורית ביותר. היא העריכה, "גלי לאיים" על "הסי הרוב המיעוט במדינה". בשיטה הזו יהיו שני בתי מחוקקים. האחד ייבחר, כמו הכנסת היום, בשיטה היחסית, והשני ייבחר על בסיס אווריי. גביון גם מזהירה שהתעלמות מהטעם היהודי-ערבי עלול להביא להתפרצות אלימה ובתלי ערעור.

גביון תומכת במבנה הפרדלי לא רק כפתרון לטווח הקצר, אלא גם, ואולי בעיקר, לטווח הארוך. לדבריה, צריך להיערך למצב שבו כדי לשמור על רוב יהודי מוצק יהיה הכרח "ליצור אוטונומיות לכירות מבחינה מרבית ולאומית. יאפשר הענקת אוטונומיה תרבותית לציבור הערבי, ייבחר, כמו הכנסת היום, בשיטה היחסית, והשני ייבחר על בסיס אווריי. גביון גם מזהירה שהתעלמות מהטעם היהודי-ערבי עלול להביא להתפרצות אלימה ובתלי ערעור.

גביון תומכת במבנה הפרדלי לא רק כפתרון לטווח הקצר, אלא גם, ואולי בעיקר, לטווח הארוך. לדבריה, צריך להיערך למצב שבו כדי לשמור על רוב יהודי מוצק יהיה הכרח "ליצור אוטונומיות לכירות מבחינה מרבית ולאומית. יאפשר הענקת אוטונומיה תרבותית לציבור הערבי, ייבחר, כמו הכנסת היום, בשיטה היחסית, והשני ייבחר על בסיס אווריי. גביון גם מזהירה שהתעלמות מהטעם היהודי-ערבי עלול להביא להתפרצות אלימה ובתלי ערעור.

בטווח הרחוק עוד יותר גביון מציעה את המבנה הפרדלי לא רק לתומכי מדינת ישראל, אלא לכל השטח שבין הירדן לים. לדבריה, במ צב הנוכחי אין כל אפשרות מעשית לחשוב על פתרון אחר מאשר חלוקת הארץ ושתי מדינות, אבל "אני מסכימה כי אם אכן יתייצבו התי נאים באזור בצורה שתאפשר ליהודים, ולפלי שתינאים, לקיים הגדרה עצמית קהילתית ללא

מסגרת מדינית, סידור כזה יהיה עדיף על הג' דרה עצמית מדינית... ניתן יהיה אולי לעבור לחיות כאן כמתווה של קונפדרציה, ובממשך אולי גם פדרציה". כל זאת, היא מרגישה, יקרה "רק אחרי תהליך ארוך של ייצוב ושל פיס" הקמת מדינה פלשתינית, מבהירה עוד גביון, אינה מחייבת את פינוי כל היהודים ממנה ופי רוק כל ההתנהלויות שבשטחה.

גביון גם מרגישה: "לא נכון שהכיבוש אינו חוקי וכי על ישראל מוטלת חובה המוטל המשפט הבינלאומי לסגת מן השטחים... המשפט הבינלאומי מכיר במצב של "כיבוש". הכי בוש אמור לדבריה להסתיים בדרך של הסכם, אבל גביון כותבת: "אני מודה שאינני נמנית עם האופטימיים בעניין השלום עם הפלשתי נאים. מבחינה זו הסכמי השלום עם ירדן ועם מצרים, למרות שהיה בהם הישג גדול לישראל, היו בדיעבד קצרי-ראות. פתרון הבעיה הקרקעית עם כל מדינה בנפרד משאיר את הבעיה היהודית-פלשתינית בסד בלתי אפשרי, שכן הבעיה הטריטוריאלית שבמסגרתה חושבים על הפתרון מצטמצמת לפלשתינ' ארץ ישראל המ' ערבית". לדבריה, כבר בתקופת המנדט "נראה היה כי שטח זה לברר לא יוכל להכיל את הסכ סך... מצב זה רק החריף עם השנים". היא פסימית לגבי יישוב מלא של הסכ

סך הישראלי-פלשתיני, לפחות בעתיד הנראה לעין. "המרוק בין התביעות של חלקים ניכרים בשני העמים גדול מדי... בעניין זה אני שותפה לדעתו של חתן פרס נובל לשלום ישראל אומן, שאומר שמי שרודף את השלום ולהוט אחריו יותר מדי, סופו שלא יקבל אותו".

דמוקרטיה רזה

גביון מבהירה שוב ושוב את עמדותיה על מגבלות כוחו של בית המשפט העליון. "לא ברור", היא כותבת, "מרע ז'ש השדנות כה גדולה וגורפת. כלפי רבתי ביקורת על המוסד ורדך התנהלותו. אחרי הכל, בית המשפט הוא מוסד לא ייצוגי העושה שימוש רב בכוחו ללא הסכמה חוקתית מפורשת, ומבטל החלטות של הממשלה ואף של המחוקק עצמו". לדבריה, דווקא מי שרוצה בביקורת שיפוטית על-חר קי הכנסת צריך לעודד את הוויכוח סביב בית המשפט.

גביון מסכימה, ש"אם יש מסקנה את ברורה מבחירות 2006 בישראל, נראה כי רוב גדול של הציבור סבור כי אכן הגיע הזמן לשים את השאלות החברתיות והכלכליות בראש סדר העדיפויות הלאומי". עם זאת היא מרגי שהי "דווקא לגבי מדיניות החוץ-כלכלית"

ליות פתרונות מקומיים ברמות פסילת חוקים אינם מתאימים. לא במקרה סמכות של ביקור רת שיפוטית בתחומים אלה היא מאוד שנויה במחלוקת.

אחד הוויכוחים המרכזיים במרע המדינה בנושא הדמוקרטיה, עוסק בהבדל בין דמוקרטיה פרמלית לדמוקרטיה מוחתית. דמוקרטיה בחירות סדירות, אפשרות להחליף את השלי טון, עצמאות שיפוטית וכו'. דמוקרטיה מוחתית כוללת גם הגנה על זכויות יסוד. יש הטוען גם שיששראל אינה דמוקרטיה אמיתית משום שפוגעים בה בזכויות יסוד, למשל בחופש מדת. גביון מבהירה את עמדתה: "אני מע' דיפה, משקולים של בחירות המחשבה, לאמץ את המבחן 'הרוח' יותר של הדמוקרטיה, כלר מר דמוקרטיה פרמלית". לדבריה, יש להעניק לזכויות האדם חשיבות רבה מאוד, אבל שילוי בן התגרות הדמוקרטיה יוצר מתחים פנימיים קשים. במלים אחרות, גביון סבורה שאפשר לקיים משטר דמוקרטי שאינו ליברלי בתחום זכויות האדם. היא כותבת, למשל, שהערפה של המחוקק שלא לאפשר נישואים אוהדים "אינה כשלעצמה פגיעה בדמוקרטיה. ייתכן כי העי דפה כוז היא ביטוי של דמוקרטיה, משום היא משקפת את משחק הכוחות בחברה".

ההיבט הדמוגרפי

אחד הפחדים הגדולים של הפוליטיקה היש' ראלית, ממש טאבו, הוא העיסוק בשינוי חוק הש' בות, המניצם את הכוחות לעלות לארץ ליהודים ולצאצאיהם עד דור שלישי, וכן לבני הווג שלהם. ברור שבחוק הנוכחי יש בעיות קשות, למשל סעיף הגבר, שאמאשר לאנשים שאין להם שום קשר תרבותי ליהדות לעלות לארץ. אבל הפחד הוא שאם ישונה החוק פעם אחת, כבר אי אפשר יהיה לעצור את השינויים, וכסופו של רבד החוק יבוסל.

גביון סבורה שצריך להתגבר על הטאבו ולצמצם את היקפו של חוק השבות. היא מניחה להעניק זכאות מכוח חוק השבות למי שאין לו שום עניין בחיים יהודיים, ושלעתים הוא אף חבר מאמין ומוודה בקהילה רתית ולאומית אחרת. הדברים האלה מתייחסים כפי הנראה הן לבני הפי לאבאמורה והן לרבים מהעולים הלא יהודים מח' בר המדינות. עם זאת, היא מרגישה שאדם יכול לחיות חיים יהודיים מלאים ולא להיות יהודי על פי ההכלה.

גביון מציעה גם לבחון הטלות מגבלות על עליית יהודים. שאלה שמושקת בדרך כלל, לדבריה, היא האם לא ראינו להוסיף לחוק השבות

מבחינה זו יכולת השתלבות כלכלית במדינה שהיא מודרנית ומפתחת. "ישראל היא מדינה צפופה", היא אומרת, "וייתכן שיש לבחון מחדש כמה מהגזרות היסוד של חוק השבות. גם מי שיכול להשתלב בצורות מסוימות של יהודיות, עשוי להיות מי שתקשה להשתלב בחברה הישראלית מבחינת המודרניות ורמת הפיתוח הכלכלי". יש להקדיש מחשבה גדולה יותר להגירה של קבוצות גדולות של אנשים מתרבות שונה", היא קובעת, בסורה גם למי היא מתכוונת: "הדובר הורגם בצורה דרמטית בקשיים שנגלו לקליטתם של עולי אתיופיה בישראל".

גביון מסכימה: "מול הרצון להשלים את קרי ברץ הגליונות ולאפשר איתור משפחות, עומד גם האינטרס של המדינה לשמור על רמת הרווחה של כל תושביה. מדינה אחראית אינה צריכה להתגבר להקלוט לתוכה קבוצות של אנשים שסיכויי ההשג תלבות שלהם נמוכים, ואשר יש סיכוי רב כי יחיו בשולי החברה מתוך כעס ותסכול".

השאלה העיקרית בוויכוח על המדינות ההג' רה ואיתור המשפחות בישראל של מי שאינם זכאי חוק השבות, היא האם יש לאורח זכות מוקנית לחיות במדינתו עם בן זוגו. רבים משופטי בג"ץ סבורים שיש זכות כזו. גביון סבורה כי זכותה של המדינה לסיב לקבל את בן הזוג או לקבוע תנאים לאיחוד משפחות. "כאשר המדינה מסכימה, יהיה האורח הישראלי זה שיעקור אל המולדת של בן זוגו או אל ארץ אחרת. כל פירוש אחר נתון לכל אורח של המדינה אפשרות להכתיב למדינתו את מלוא אורח בה".

בין היתר גביון מציגת כי "בתקופה של מל-חמה או כססוך מקובל כי לא מועדפים כניסה או מעמד לאורחים של מדינת ארץ". המדינה, היא טוענת, "אינה צריכה להתגבר להכניס לשטחה אנשים שחשים כלפיה עוינות". על איתור משפ' חות עם תושבי הדרשות היא כותבת: "לגיטימי מצד המדינה לבחון גם את ההיבטים הדמוגרפיים של התופעה ואת השפעתה על השווקת המתמדת של הרוב היהודי בישראל".

” חישוב לוודא כי לא יהיו יותר מדי שטחים בתוך מדינת ישראל שבהם ההתפרסות בין יהודים וערבים תמנע אוטונומיה קהילתית”

” לגיטימי לבחון היבטים הדמוגרפיים של תופעת הנישואים עם פלשתינאים ואת השפעתה על שחיקת הרוב היהודי בישראל”

” הסכמי השלום עם ירדן ועם מצרים היו בדיעבד קצרי-ראות. הפתרון עם כל מדינה בנפרד משאיר את הבעיה הפלשתינית בסד בלתי אפשרי”